

MAJANDUSTEATED

Weekly Bulletin of the Institute of Economic Research

KONJUNKTURINSTITUUDI VALJAANNE

ILMUB KORD NÄDALAS

Toimetuse, tel. 475-91. Talitus, tel. 468-24
TALLINN, Toomkooli 13.

Tellimishind aastas Kr. 5.—
ühes kuukirjaga „Konjunktuur“ Kr. 12.—
Üksiknumber 15 senti.

KONJUNKTURINSTITUUDI DIREKTOR
JA VASTUTAV TOIMETAJA
A. PULLERITS

TOIMETAJA A. TOOMS

Majandussektsooni juhataja J. Janusson
Sektsooni nõukogu esimees A. Meerits
Põllumajandussektsooni juhataja J. Kurkus
Sektsooni nõukogu esimees Prof. P. Köpp
Riigimajanduse osa toimetaja A. Keller

Nr. 14

Tallinn, 4. aprillil 1939

V aastakäik

SISU:	Lk.	CONTENTS:	Page
PÖLLUMAJANDUS		AGRICULTURE	
Meie külviste puhtus	253	<i>Purity of Seed Grain in Estonia</i>	253
TÖÖSTUS JA KAUBANDUS		INDUSTRY AND TRADE	
Lühiuudiseid	261	<i>Sundry Information</i>	261
LAEVANDUS		SHIPPING	
Briti kaubalaevastiku arendamiskava	262	<i>Plan for Development of British Merchant Marine</i>	262
Prahiturg	263	<i>Freight Market</i>	263
PÖLLUMAJANDUSSAADUSTE TURUD		AGRICULTURAL MARKETS	
Võiturg	264	<i>Butter Market</i>	264
Kaseiiniturg	264	<i>Caseine Market</i>	264
Peekoniturg	265	<i>Bacon Market</i>	265
Tapaloomade ja lihaturg	265	<i>Cattle and Meat Market</i>	265
Toornahkade turg	265	<i>Rawhide Market</i>	265
Kanamunaturg	266	<i>Egg Market</i>	266
Piimaturg	266	<i>Milk Market</i>	266
Teraviljaturg	266	<i>Grain Market</i>	266
Linaturg	267	<i>Flax Market</i>	267
Kartuliturg	267	<i>Potato Market</i>	267
Kalaturg	268	<i>Fish Market</i>	268
VALISMINISTEERIUMI VALISKAUBANDUSE OSAKONNA TEATED		FOREIGN TRADE DEPARTMENT INFORMATION	
Maakrediidi korralduse kujunemine Hollandis	269	<i>Regulation of Agricultural Credit in Netherlands</i>	269
Madalmaade-Saksa kaubandusleping	270	<i>German-Netherlands' Trade Agreement</i>	270
Briti väliskaubandus k. a. veebruaris	271	<i>British Foreign Trade in February 1939</i>	271
Poola majanduslepe Itaaliaga	271	<i>Polish-Italian Economic Agreement</i>	271
Sidrunite, apelsinide ja grape-fruit'i eksport Pa- lestiinast	271	<i>Exports of Lemons, Oranges and Grapefruit from Palestine</i>	271
Rahvusvaheline mess Izmiris	271	<i>International Fair in Izmir Abolition of Former German-Austrian Frontier Customs</i>	271
Saksa- end. Austria vahelise tollipiiri kaotamine	272	<i>Finnish Economic Delegation to U. S. A.</i>	272
Majandusdelegatsioon P.-Am. Ühendriiges	272	<i>New Plywood Industry in Finland</i>	272
Soome uus vineeritööstus	272	<i>New Busses for Riga</i>	272
Riia linnale uusi autobusi	272	<i>Abolition of Export Duty on Machinery in Switzerland</i>	272
Masinate väljaveotolli kaotamine Šveitsis	272	<i>Imports and Exports Through German Sea Harbours</i>	272
Šveitsi sisse- ja väljavedu üle Saksa meresadamate	272	<i>Increase in Potato Production in Greece</i>	272
Kartulikasvatuse järsk tõus Kreekas	272		

PÖLLUMAJANDUS

MEIE KÜLVISTE PUHTUS. — PURITY OF SEED GRAIN IN ESTONIA.

Mag. agr. A. Ratt.

Meil tarvitavad külvised on väga mitmesuguse külvikõlblikkusega. Seda mitte ükski idanevuse, vaid ka puhtuse ja umbrohuseemnete sisalduselt.

Kuigi külvise külvikõlblikkuse hindamisel puhtus kul ka idanevus omavad enam-vähem üheväärset tähtsust ja külviseemne idanevust mõjustab teatava määran ka külvise puhtus sõltub idanevus siiski enam tugevust, millede otseseks mõjustamiseks puuduvad igakord vajalikud võimalused ja eeldused. Külvise puhtust saab aga igal juhul mõjustada ning seepärast on kõigis kõrge põllukultuuriga riiges omistatud suurt tähelepanu külvise puhastamisele. Seks kasustatakse mitte ükski agronoomilist kultuuritööd, vaid ka agraarpoliitilisi võimalusi ja seadusandlust. Nõnda on viimaseil aastail reas riiges sundnormidega tõstetud turustatavate külviste puhtust ja organiseeritud ülemaailmselt külviste puhastamiseks vajalikke puhastuspunkte ning soodustatud majanduslikult nende töötamist.

Eit ka meil külviste puhtuse tõstmisel tuleb teha veel palju nende eeskujumaadani jõudmiseks, näitavad kujukalt andmed meie külviste puhtusest ja umbrohuseemnete sisaldusest. Arvestades külviste puhtust võib meil kasustamist-leidvaid teraviljade, lina- ja põldheinakülviseid ositada kolme rühma vastavalt nende puhastamisele:

1) tavaline külvis, mis leiab kasustamist laiaades põllupidajateringides sellisena, nagu teda saadakse omas majapidamises. Sel korral tulevad külvise kasustamisele teraviljad peksunasina puhtusega, või kui peksuks kasustatakse väiksematiibilist masinat, millel on puudulik seemnepuhastusseadis, mõnikord ka tuuliku või triumfi ülepuhastusega; lina- ja põldheinakülviseid käsitsisõeltega puhastatult ja põldheina — käsitsisõeltega, tuuliku või harvem triumfiga puhastatult;

2) turukaubana müügitulev külvis kas suuremaid majapidamisist, nagu riigimõisadest, üksikult väljapõllupidajailt-seemnekasvatajailt või talupidajailt kokkuostjate kau-

du, kuid mis on juba tunduvalt paremini puhastatud tavalisest külviseist ja on mõnikord isegi teatavate ühtlaste tüübi- või sordiomadustega;

3) tunnustatud sordikülvis, mis läheb müügile kas seemneviljanäituste kaudu või otse seemnekasvatajailt. See on meie paremini puhastatud külvis ja vastab puhtuse, idanevuse ja teiste omaduste suhtes neile nõudeile, millised seatakse üles kõrgeväärtuslike külvisele. Säärase puhtusega külviseid kasustatakse meile eeskujuksolevais kõrgkultuuriga põllumajanduslikes riiges.

Taimekaitse ja Seemnekontrolli Ametis on teostatud palju neisse kolme rühma kuuluvate külviste analüüse. Neist on turukaubaja tunnustatud sordikülviste analüüsid teostatud 15 a. vältel (1920—35) proovest, milliseid Taimekaitse Seemnekontrolli Ameti poolt on võetud seemnekauphusis müügilolevaist külviseist, on erasikute, ärde ja asutiste poolt toodud analüüsiks, või millised on esitatud seemneviljanäitusele väljapanekuks. Tavalise külvise analüüse tehti 1935 ja 1936. a. saagist, proovidest, milliseid koguti 1936. ja 1937. a. kevadel enne külvihooaega põllutöökoolide õpilaste poolt oma naabertaludes tegelikult kasustamistleidvaist külviseist. Kuigi siin on võimalik esitada ainult osa nende proovide analüüse lõplike kokkuvõtete puudumisel, on need analüüsandmed siiski õige lähedased juba kogu proovide keskmisele ja iseloomustavad parimini meie talundeis üldiselt tarvitavate külviste kõlblikkust. Kõigi mainitud külviste proovide analüüsides on esitatud kokkuvõetud keskmised puhtusest ja umbrohuseemnete kaalulisest sisaldusest (tab. 1). Keskmiste järgi on tunnustatud sordirukki külvise puhtus umbes 96%, mis on madalam kõigist teisist tunnustatud sorditeraviljade külviseist. Madalamat puhtust põhjustab suur kasvanud seemnete sisaldus, mis meil taliteraviljade külviseis on tavaline. Kuna kasvanud seemnete täielik väljapuhastamine ka paremate puhastusseadiste abil on väga raske, tu-

Tähtsamate kodumaiste külviste puhtus ja umbrohuseemnete sisaldus. (Taimekaitse ja Seemnekontrolli Ameti analüüside põhjal.)

Purity and Percentage of Weed Seeds in the Main Seed Grains in Estonia. (According to Analysis by the Plant Protection and Seed Inspection Board.)

1	Tunnustatud sordikülvis seemneviljanditusest. Assorted Seed Grain from Seed Grain Exhibition			Turukaup Seed Grain on the Market			Suuremas osas meie talundis tarvitata tavaline külvis — Ordinary Seed Grain Used in the Majority of Estonian Farms.		
	Puhtus %	Umb-roht. seemn. %	Proov. arv.	Purity %	% of Weed Seeds	No of Samples	Puhtus %	Umb-roht. seemn. %	Proov. arv.
1. Rukis — Rye	96,2	0,10	140	95,3	0,93	720	89,9	1,25	71
2. Nisu: — Wheat:									
suvi- ja tali- läbiseigi — Mixture of summer and winter	—	—	—	94,2	0,32	164	94,7	0,51	26
suvi — Summer	97,6	0,02	199	—	—	—	95,9	0,45	160
tali — Winter	97,2	0,02	101	—	—	—	90,3	0,54	20
nisunäituselt suvi- ja tali- läbiseigi — Mixture of summer and winter wheat from exhibition	99,1	0,02	410	—	—	—	—	—	—
3. Oder: — Barley:									
mitmesugune — Miscellaneous	99,1	0,02	388	97,4	0,20	587	94,0	0,38	276
õlleodranäitus. — Beer barley from exhib.	99,1	0,02	137	—	—	—	—	—	—
4. Kaer — Oats	98,5	0,04	325	96,6	0,22	612	90,9	0,54	210
5. Lina: — Flax:									
mitmesugune — Miscellaneous	98,2	0,57	32	95,5	1,36	453	92,2	2,80	101
eksport — Export	98,8	0,45	304	—	—	—	—	—	—
6. Punane ristik — Red clover	91,0	0,80	63	85,0	2,69	370	70—80	4—5	.
7. Rootsi ristik — Swedish clover	90,0	0,99	20	82,0	3,70	46	—	—	.
8. Timut — Timothy	97,3	0,75	134	85,2	4,98	156	80—85	5—10	.

leb osa kasvanud seemnelt vaadata kui paratamatusele ka kõrgväärtuslikus külvises. Et ka rukkis esineva, taliteravilja iseloomustava umbrohu — rukkiluste — seemned on samuti raskesti väljapuhastatavad, sisaldab sorditeraviljadest ka rukis kõige enam umbrohuseemneid, keskmiselt 0,10%. Turukauba vabal turul liikuva rukkikülvis puhtus on keskmiselt ca 95%, s. o. ca 1% madalam tunnustatud sordikülvisest, mis langeb tervea umbrohtude arvele, kuna kasvanud ja poolikute seemnete sisaldus jääb umbes samaks. Turukauba nime all liikuva rukki suur umbrohuseemnete sisaldus sõltub samuti taliteraviljade umbrohtude seemneist. Neist on meil suurima tähtsusega luste, mis kaalu- liselt kui ka arvuliselt moodustab suurema osa kõigist rukkikülvis umbrohuseemneist.

Tunnustatud sordiniskülvis puhtus kõigub 97—99%; talinisu on ta üldiselt madalam kui suvinisu suurema kasvanud seemnete sisalduse tõttu. Umbrohuseemneid sisaldab tunnustatud sordiniskülvis väga vähe, hea puhastuse tõttu; 700 proovi keskmiselt on see olnud 0,02%.

Nisu turukülvis puhtus on esitatud ana-

lüüside keskmiselt olnud ca 1% madalam rukkist, nimelt 94%, mida tuleb panna kasvanud ja poolitatud seemnete arvele. Tegelikult ei või küll öelda, et talinisu esineks kasvanud seemneid enam kui rukkil, ainult nisu juures arvestatakse analüüsil kasvamis tugevamini ja seega on ka seletatav tab. toodud nisu madalam puhtus. Nisu, eriti suvinisu, külvikõlblikkus on nisukasvatuse arenguga meil viimaseil aastail paranenud tunduvalt üldise puhtuse, umbrohu ja teiste kultuurtaimede seemnete sisalduselt kui ka sordiehtsuselt ja idanevuselt. Seetõttu on suvinisukülvis meil teraviljadest praegu parima külvi- ja sordiväärtusega, arvestades ka tavalist külvis, mida külvatakse laiemais ringides. Nisu on ka ainus teraviljakülvis, millest juba ca 50% külvatakse enam-vähem kindla sordinisu nime all. Tavaline, talundis tarvitata taliniskülvis jääb aga külvi- kõlblikkusest tunduvalt maha suvinisust; seda peamiselt puhtuse arvel. Nii ei tõuse meie tavalise taliniskülvis puhtus palju üle 90%. Madalat puhtust põhjustab suur teiste kultuurtaimede ja kasvanud seemnete sisaldus. Umbrohuseemnete sisaldus, mis üldi-

selt on tavalises nisukülvises ca 0,5%, on suvi- kui ka talinisis enam-vähem ühesugune.

Tunnustatud odrakülvise puhtus tõuseb tavaliselt 99% ja üle selle. Umbrohuseemneid on üldiselt vähe. Ka turukaubana liikuvat odrakülvise puhtus on kaunis rahuldav, kõikides 96—98%. Puhtusest mahaarvatav osa langeb peamiselt teiste kultuurtaimede ja poolitatud odraseemne arvele, kuna umbrohuseemned on enamasti puhastatud välja. Umbrohuseemneist jäävad sisse peamiselt rõikalkõdrad ja mõned enam-vähem odraseemne suurused umbrohuseemned. Tavalise odrakülvise puhtus kõigub keskmiselt 94—95 protsenti.

Tunnustatud sordikaerakülvise puhtus on meil 98—99%. Umbrohuseemne sisaldus on suurem odrast ja nisust, üldiselt siiski võrdlemisi väike. Turukaubana esineva kaerakülvise puhtus on tavaliselt 96—97% ja umbrohuseemnete sisaldus — 0,2%. Tunduvalt halvem on tavalise kaerakülvise puhtus, kõikides 90%. Puhtuse viib alla suur teiste kultuurtaimede, peamiselt odra ja kaunviljade, seemnete sisaldus. Umbrohuseemneid on tavalises kaerakülvises, nagu nisuski, keskmiselt ca 1/2%.

Linakülviseist on meil kõrgeima külvikõlblikkusega eksporditav külvilinaseeme. Eriti on ekspordilinakülvis kõrge puhtuse (98—99%) ja madala umbrohuseemnete (0,4—0,6%) sisaldusega. Veidi halvem temast on tunnustatud linakülvis. Tunduvalt madalama puhtuse ja suurema umbrohuseemnete sisaldusega on turukaubana esinev linakülvis. Senini on turulinakülvise puhtus olnud 95—96% ja umbrohuseemnete sisaldus 1—1,5%. Tavalise, suures osas meie talundis tarvitatava linakülvise puhtus kõigub 92—93%, sisaldades umbrohuseemneid ca 2,5%. Neist umbrohuseemneist moodustavad suurema osa lina raiheina (*Lolium remotum* Schrank), lina ja villase kirburohtude (*Polygonum tomentosum* et *Polygon. linicola*) suure nälgheina (*Spergula maxima* Weihe), linatudra (*Camelina linicola* N. Zinger) ja kõrvikute (*Galeopsis div. sp.*) seemned, millised suuruselt ja raskuselt väga sarnlevad linaseemnetega ning seepärast on raskelt väljapuhastatavad.

Madalaima külvikõlblikkusega meil senini tarvitatud külviseist on kahtlemata põldheinakülvis. Seda mitte niivõrd idamevuse kui puhtuse ja umbrohuseemnete sisalduselt. Nii ei tõuse isegi tunnustatud ristikukülviste puhtus keskmiselt palju üle 90%, sisaldades ca 1% umbrohuseemneid. Timutiseemne omakasvatuse arenguga on viimaseil aastail märgata tunduvalt tema külvikõlblikkuse parandamist, peamiselt aga tunnustatud sordipuhta timutikülvise juures. Viimase puhtus on praegu keskmiselt 97—98% ja umbrohuseemnete sisaldus — 0,5—0,8%. Turukaubana esinevate ristikutega ja timutikülviste puhtus kõigub 85%; umbrohuseemneid on pumase ristiku külvises 2—3%, rootsi ristiku külvises — 3—4% ja timutikülvises — ca 5%. Tavalise, enamikus meil talundis külvatava punase ristiku külvise puhtus kõigub aga 70—80% ning umbrohuseemneid esineb selles ca 4—5%. Tavalise timutikülvise puhtus on küll veidi kõrgem punasest ristikust, kuid umbrohuseemnete sisaldus on seevastu tunduvalt suurem. Kuigi punase ristiku kui ka timutikülviseis esineb kuni ca 5% teisi ristikuid, millede võrra võime arvestada punase ristiku ja timutikülvise puhtust kõrgemaks, jääb siiski veel üle ca 25—15%, mis langeb umbrohuseemnete, prahti, mineraalosade ja vigastatud ristikuseemnete arvele. Kuna kogu praht ja mineraalosa kui ka suur osa umbrohuseemneid on väljapuhastatavad juba triumfiga, näitab see, kui võrd vähe tähtsust on meil senini põllupidajad andnud põldheinakülvise puhastamisele. Sellega võib ütelda, et ei ole üksi pidurdatud põldheinasaagi tõusu, vaid kogu põlluviljusetõusu ja umbrohustatud külvikorda.

Kokkuvõtte. Meil esinevaist külviseist on külvikõlblikkusest kõrgeväärtuslikumad tunnustatud sordikülvised ja nisu- ning õlleodranäitusele esinevad seemnekogused, pärit riigimõisadest, üksikuid suuremaid ja meie eeskujulikumaist talundest ning seemnekasvandusist. Need sordikülvised moodustavad kokku meil tarvitatavaist kogu külviseist praegu teraviljade juures 1—2%, lina ja ristikutega juures — ca 0,1% ja timuti juures umbes 20%. Neile järgneb külvikõlblikku-

seilt turukaup, mis moodustab kogu tarvita-tavaist külviseist teraviljadel ca 50%, puna-sel ristikul — 5—8% ja linal — 10%.

Umbrohuseemnete esinemine meie tavalisil külviseis 1936. a. põllupidajailt kogutud proovide alusel.

Percentage of Weed Seeds Evident in Ordinary Seed Grain on the Basis of Samples Collected from Farmers in 1936.

Külvise nimetus Seed Grains	Umbrohuseemneid %/o — Percentage of Weed Seeds.				
	0,01—	0,51—	1,01—	2,01—	üle 3
	0,50	1,00	2,00	3,00	
	— Kogu proovide arvust % — — Percentage of Total Samples. —				
1. Rukis — Rye . .	47,9	15,5	15,5	14,1	7,0
2. Nisu — Wheat .	77,5	11,5	6,7	2,4	1,9
3. Oder — Barley .	80,0	10,5	6,5	2,2	0,8
4. Kaer — Oats . .	78,8	13,8	7,1	2,9	2,9
5. Lina — Flax . .	19,8	22,8	18,8	11,8	26,8

Umbrohuseemneist vajavad külvised pu-hastamist: 1) rukkikülvise kogusest üle 50%, kuna umbes pool tavalise rukkikülvise-kogu-sest, mida tarvitatakse meil talundis, esineb umbrohuseemneid üle 0,5% (tab. 2). Üle 0,5% ei võiks aga kunagi lubada umbrohuseem-neid teraviljakülviseis. See peab olema mak-

simaalne määr, kui tahame näha edu meie põldude umbrohupuhtuses ja maaviljuses;

2) nisu- ja odrakülviste koguseist umbes 20% ja kogu kaerakülviseist — 25%;

3) Kogu tarvitatavast linakülviseist vähe-malt 50%, võttes maksim. lubatavaks umb-rohuseemnete sisalduseks linakülviseis 10%, nagu näeb ette ka 1938. a. taimekaitse teos-tamise määrusega kehtimapanud nõue müügiks lubatava linakülvise suhtes.

4) kogu tarvitatavast punase ristiku kül-visest vähemalt 60%, võttes maksimaalseks lubatavaks umbrohuseemnete määraks 1,5% ja

5) kogu tarvitatavast timutikülviseist umbes 20%.

Arvestades aga teisi puhtust mõjusta-vaid lisandusi, nagu prahti, vigastatud ning poolikuid ja teisi kultuurtaimede seemneid, võime ütelda, et tarvitatavaist külviste-kogu-seist vajavad tingimata puhasta-mist: teraviljade ja linakülviseis 50—60%, punase ristiku kül-visest — ca 75% ja timutikülviseis ca — 25%.

TÖÖSTUS JA KAUBANDUS

LÜHIUUDISEID. — SUNDRY INFORMATION.

Majandusministeeriumi Tööstusosakond andis loa kinnitatud projekti ja kirjelduse kohaselt:

● V. Garšnek'ile, Uus Irboska as., Senno v., Petserimaal, asuvas söögiõli- ja värnitsatööstuse korraldamiseks ja sisseeadmiseks. Ettevõttes töötab 4 inimest. Jõuandjaks naftamootor 15 HJ. Valmistatakse paastuõli ja värnitsat.

● J. Huik'ile, Tartus, Alevi 30 asuva katusepapi, mööbli, tabaluku, vankrimäärde ja paberkottide tööstushoones ümber- ja juurdeehitamiste teostamiseks. Ettevõttes töötab 35 töölit. Valmistatakse katusepappi, paberikotte, mööblit, kaste ja pütte, vankrimäärde ja talalukke.

● E. ja A. Oinasele, Tartus, Võru 1, asuvas „Tehnika“-nimelises ehitus- ja

metallitööstuses töötamiseks. Ettevõttes töötab kuni 60 töölit. Jõuandjaks 2 elektrimootorit üldvõimega 10 HJ. Valmistatakse vesivarustis-, kanalisatsiooni-, keskkütte- ja ventilatsiooniseadiseid ning nende osi.

● Kose-Uuemõisa kartulitööstusele, Kose-Uuemõisa as., Harjumaal, asuva piiritusvabriku korraldamiseks ja sisseeadmiseks. Ettevõttes töötab 5 inimest. Jõuandjaks aurumasin 12 HJ. Toodetakse piiritust ja selle kõrvalsaadusi.

● E. Meier'ile, Aaspere v., Virumaal, asuvas „Kämmu“-nimelise tärklis-tööstuse ehitamiseks, korraldamiseks ja sisseeadmiseks. Ettevõttes töötab kuni 7 töölit. Jõuandjaks petrooleumimootor 12 HJ. Toodetakse kartulitärklis.

● E. Oit ja E. Mägile, Nõmmel, Valli 3, asuvas ning ümberkorraldatud puutöös-

tuses töötamiseks. Ettevõttes töötab 7 inimest. Jõuandjaks 4 elektrimootorit üldvõimega 18 HJ. Valmistatakse uksi, aknaid ja treppe ning teisi laudsepatöötoid.

● Raadio-Elektrotehnika Tehasele „RET“, Tallinnas, Reimani 9, asuvas ning ümberkorraldatavas raadio-elektrotehnika tööstuse juurde- ja ümberhitamiste ning muudatuste teostamiseks ja täiendavalt sisseadmiseks. Ettevõttes töötab kuni 250 töötajat. Jõuandjaks 75 elektrimootorit üldvõimega 74,6 HJ. Valmistatakse raadioaparaatide üksikosi, raadiovastuvõtjaid, heliülekande võimendajaid-valjuhääldajaid, mitmesuguseid raadiosaatejaamu, elektrotehnikaaparaate, raadio- ja elektrotehnilisi mõõteriistu ning neon-valgustusseadiseid.

● O/ü. „Põhjalaale“, tema Tallinnas, Kopli 79, end. Bekkeri tehaste ruumides, asuvas ning ümberkorraldatud kummitööstuses töötamiseks. Ettevõttes töötab kuni 350 töötajat. Jõuandjaks 39 elektrimootorit üldvõimega 312 HJ. Valmistatakse kummist jalanõusid, kumeeritakse riid ning valmistatakse ja vulkaniseeritakse mitmesuguseid kummist esemeid.

● H. Kopf'ile, Tallinnas, Raua 43, tema Paldiskis, Mere 2, „Keraamika“-nimelise savitööstuse ehitamiseks, korraldamiseks ning sisseadmiseks. Ettevõttes töötab 12 töölisi. Jõuandjaks naftamootor 14 HJ. Valmistatakse glasuuritud ahjupotte ning seinaplaate.

● Risti Tööstusühisusele, Ristil, Läänemaal, asuvas ning ümberkorraldatavas jahuveskis juurdeehitiste ehitamiseks, korraldamiseks ja sisseadmiseks. Ettevõttes töötab 3 töölisi. Jõuandjaks elektrimootor 30 HJ. Jahvatatakse teravilja ning toodetakse mitmesuguseid teraviljasaadusi.

● E. Meier'ile, Aaspere vallas, Virumaal asuva „Kärnu“-nimelise tärklisestööstuse juu-

res uue tärklisbasseini ja tõrre-ruumi ehitamiseks, korraldamiseks ja sisseadmiseks. Ettevõttes töötab kuni 7 töölisi. Jõuandjaks 2 petrooleumimootorit üldvõimega 17 HJ. Toodetakse kartulitärklis.

● Raadio-Elektrotehnika Tehasele „RET“, Tallinnas, Reimanni 9 asuva ning ümberkorraldatud ja täiendatud raadio-elektrotehnika tööstuses töötamiseks. Ettevõttes töötab kuni 250 töötajat. Jõuandjaks 75 el.-mootorit 74,6 HJ. Valmistatakse raadioaparaatide üksikosi, raadiovastuvõtjaid, heliülekandele võimendajaid-valjuhääldajaid, mitmesuguseid raadiosaatejaamu, elektrotehnikaaparaate, raadio- ja elektrotehnilisi mõõteriistu ning neonvalgustusseadiseid.

● Muhu-Hellamaa Tarvitajate Ühisusele seada sisse Saaremaal, Muhu-Hellama vallas, Hellama külas Madisemetsa nr. XXI talus üks petrooleumi-hoiukelder kuni 5000 l. petrooleumi vaatides hoidmiseks.

● A/s-le „Moto“, Pärnus, Kalevi 45 varem Pärnus, Pika ja Brakmanni nurgal F. Tohvi nimele sisseadmiseks lubatud ning nüüd A/s. „Moto“ poolt ülevõetud bensiini-automatjaama kasutamiselevõtmiseks õigusega hoida 2 maa-aluses paagis 3000 l. bensiini ja ühes maa-aluses paagis kuni 3600 l. naftat. Ettevõttes töötab 3 töölisi. Jõuandjaks 2 el.-mootorit 2,75 HJ. Toimitakse mootorsõidukite hooldamist ja varustamist kütte- ning määrdeõlidega.

● Besti A/s. C. Siegel'ile Tallinnas Laboratooriumi 10 ja 12 asuva lukusepa, treimis- ja laudsepatöökoja ning sepikoja korraldamiseks ja sisseadmiseks. Ettevõttes töötab kuni 15 töölisi. Jõuandjaks 8 el.-mootorit 20 HJ. Valmistatakse ja töötletakse kütte- ning veevärgi-armatuuri ja nende osi.

LAEVANDUS

BRITI KAUBALAEVASTIKU ARENDAMISKAVA.

PLAN FOR DEVELOPMENT OF BRITISH MERCHANT MARINE.

Teatavasti veebr. esitati Inglise valitsusele ettepanek laevandusorganisatsiooni-

de poolt Inglise kaubalaevastiku toetamiseks. 28. märtsil tegi Inglise kaubandusmi-

nister mr. O. Stanley teatavaks valitsuse ettepaneku kaubalaevastiku ja laevaehituse toetamiseks lähema 5 a. jooksul, mis kokkuvõttes on järgmine:

1. Inglise lipu all sõitva ülemere-tramp-laevastiku (peale rannasõidu) subsideerimiseks antakse riigikassast igal aastal kuni £ 2 759 000 toetust, sõltuvalt prahituru-oukorrast. (Märgime, et vastav tonnaaz on umb. 3,5 milj. br. tn., nii et toetus aastast võib ulatuda kuni 15/- per. br. reg. tn). Toetus kehtib 5 a. jooksul ning väljandmist korraldab valitsuse ja laevaomanike segakomisjon.

2. Liinilaevanduse toetamise ettepaneku väljatöötamiseks asutatakse segakomisjon kahele aastale ning vastavalt viimase poolt tehtud esitisile nõutakse parlamendilt krediiti liinilaevanduse toetamiseks.

3. Viie aasta jooksul uute tramp- ja kaubaveoliini-laevade ehitamise õhutamiseks ja toetamiseks Inglise tehaseis makstakse aastast riigikassast kuni £ 500 000 toetuseks laevatellijalle.

4. Kahe aasta jooksul antakse £ 10 000 000 odavaprotsendilist laenu (3%) tramp- ja kaubaveoliinilaevade ehitamiseks Inglise tehaseis kuni 75% laevade väärtusest.

5. Asutatakse £ 2 000 000 fond, mille arvel ostetakse kokku inglise laevad, milliseid omanikud kavatsevad müüa välismaale või lammutuseks. Neist laevadest moodustatakse erireserv erakordseiks juhtudeks, kuid tavalisel ajal neid ei lasta sõitu. Need ostud korraldatakse riigi arvel ja valitsemisel.

6. Kaubanduslepingute sõlmimisel Inglise valitsus arvestab Inglise kaubalaevastiku

huve, püüdes saavutada rohkem vedusid omanikele laevadele.

Lisaseletusis minister andis mõista, et Inglise valitsus ootab ka laevaomanikelt samme rahvusvahelises ulatuses seks, et subsideerimise ajal ja selle lõpuks oleks prahiturg korraldatud nii, et laevandus võiks saada omal jõul edasi.

Läbirääkimisel selgus, et kava pooldatakse üksmeelselt ja juba lähemal ajal on oodata vastavate seaduste esitamist ja vastuvõtmist.

Nagu näha, on Inglise valitsus laevandusseisundit võtnud õige tõsiselt ja kaugeleulatuslikult, määrates toetusi, millised võimaldavad Inglise tonnaazi hoida tasuvalt sõidus, samuti takistada Inglise vanema tonnaazi müüki välismaale ja saada sellest kodus soodsat hinda ning tõhusalt toetada uue tonnaazi ehitamist soodsail tingimusi. Viimane on toetuseks ka Inglise laevaehitustehaseile, kuna viimaseis on tellimused väga tagasihoidlikud, sest ehitushind on kõrgem kui mujal mais, ja laevade, eriti tramp-laevade, väikese tasuvuse juures tuli uusi tellimusi õige vähe juurde.

Inglise laevanduse toetamise ulatusest saame pildi, kui nimetame, et Eesti 180 000 br. reg. tn. tramp-laevastiku kohta tähendaks see aastast £ 135 000 = 2,45 milj. kr., s. o. sama palju, nagu moodustavad eesti laevade palgad. 10 miljoni laenu eest on võimalus ehitada umb. 900 000 dw. tn. uusi laevu (arvest. ka omakapitale) ning 2 milj. £ eest võib kokku osta umb. 500 000 br. reg. tn. vanu laevu.

PRAHITURG. — FREIGHT MARKET.

Laevade prahiturg märtsi viimasel nädalal näitas mõnedel turgudel teatud elavnemist, kuid üldine olukord oli endiselt tagasihoidlik prahtide nappuse ja laevade ülepakkumise juures. Eriti raske on väiksemate, kuni 5000 dw. tonniste, tavaliste laevade olukord, kuna neile on vedusid vähe ja paljudel vedudel nõutakse vaid eritüüpi laevu, nagu: sütevedu (selftrimmerid), puu-

viljavedu (kiired, jahutusruumega erilaevad), maapäkkhite vedu (suure kubatuuriga madalad laevad). Seetõttu tuli neid laevu veelgi suurel arvul panna seisu. Üksikute lurgude kokkuvõte on järgmine:

Viljaveol oli elavam tegevus L.-Ameerikast, kust prahiti rida laevu uute miinimumhindadega, s. o. 20/- Inglise p. p. Muult viljaveod olid soigus.

Üleookeanivedudel suhkruvedu oli rahuldav, makstes 16/6 Inglisse Kuubast. Kaug-Ida ja India veod tagasihoidlikud ning hinnad madalad, Saigonist Prantsusse 25/- Dalryst 23/-—24/-.

Vahemerest väljavedu tagasihoidlik. Hinnad maakide puuvilaseemnete, esparto-, soola- ja väävlivedudel endised.

Süteveoturul tõusid hinnad pisut Vahemerre, maksudes Bristolist kanalist Aleksandriasse 6/6—6/9. La-Platasse oli hind 11/- . Mujal süteveohinnad endiselt madalad ning tegevus tagasihoidlik.

Metsaveoturul promptvedusid ko-

guni vähe. Fow ja suveks pakkumisi ronnkesti ning hinnad laevaomanikkude tagasihoidlikkuse tõttu pisut kõvenesid. Kuid pakutavad hinnad siiski veel niivõrd madalad, et tõusnud kulude juures ei ole laevadele rahuldavad. Kuna metsaekspordituleb elavam ja hinnad tõusevad, võib laevaomanikkude tagasihoidlikkuse juures oodata hiljem ka veehindade tõusu.

Ajalepingunõudmised suurenesid ja hinnad vähe kõvenesid. Pakutakse suveks umb. 2000 dw. tn. laevade eest £ 600, suuremaid laevu prahti peamiselt üksikuiks reisideks.

PÖLLUMAJANDUSSAADUSTE TURUD

VÖITURG. — BUTTER MARKET.

Võiturseisundi kujunemine toimus m. n. üldjoonis e. n. tasemel. Nii noteeriti meie võihinnaks Manchesteris 120—122 š cwt, s. o. endine hind, kuna Londonis veidi nõrgenes. Saksast saadav hind jäi aga endisele tasemele. Vastavalt hindade liikumisele ja väljaveetud võikoguste vahakordade kujunemisele üksikute turgude järgi noteeriti meie eksportvõihinnaks 168 š kg, s. o. 1 š kg-lt madalamalt kui e. n. Tendents selgusetu.

Võiturul on avaldunud viimaseil nädalail sesoonne hindade nõrgenemine, mis tavaliselt esineb igal aastal. K. a. võib aga olukord võituru edasises arengus osutada siiski soodsamaks, kuna ookeanitagused maad toodavad tänavu vähem kui m. a. Nii vähenes, näit., võitoodang käesoleval hooajal Uus-Meremaal

(aug.-veebbruar) 10% võrreldes e. a. sama ajaga, samuti on Austraalia võitoodang väiksem kui m. a. Ka euroopa karjamaajandusmaade võitoodang ei ole jõudnud veel m. a. sama aja tasemele. Seega näib statistiline seisund võiturul ja eriti pakkumispoleel olevat võrdlemisi rahuldav, kuid hindade tunduvat muutust sellest ei ole veel võimalik järeldada.

Siseturul maksus m. n. või s. kg:

	laauvõi	kõõgivõi
Tallinnas	205—215	165—195
Tartus	210—215	168—168
Rakveres	200—210	170—175
Viljandis	205	170—175
Pärnus	205—210	160—185
Valgas	215	—
Narvas	220	170—190

KASEIINITURG. — CASEINE MARKET.

Kaseiini maailmaturul on olukord veelgi halvenenud, vaatamata sellele, et viimaseil nädalail valitsenud jahedate ilmade tõttu toodang Euroopas ei ole tunduvalt tõusnud. Kuna olukord on ebakindel, ollakse ostudega tagasihoidlik.

Argentiina toodang on pehmete ilmade tõttu kaugelt suurem, kui tavaliselt sel ajal ja eksport hind langes 16 £-lt 15 £ 10 š-le cif London, milline hind on rekordselt madal. Prantsuse eksportõrid on senini hoidnud happekaseiini eksportihinna endisel tasemel, s. o. 16 £ tn. Langenud on aga siseturuhinnad.

Nii maksub happekaseiin 185—205 fr ja laabkaseiin 230—260 fr kv. Toitkaseiini-hinnaks on endiselt 375—400 fr kv.

Prantsuses võidakse panna tähele tendentsi turustada toodang jooksvalt nii, et ei koguneks suuremaid tagavaru. Kuna Argentiina eksport hind on nüüd madalam, arvatakse, et Prantsuses ollakse peatselt sunnitud järgnema hinnaalandusele.

Tallinnas noteeriti 3. IV toorkaseiinile endised hinnad, s. o. I sordi hinnaks 13 s ja II — 11 s. kg franko piimatalitus. Tendents vaikne.

PEEKONITURG. — BACON MARKET.

Peekoniturul leidis aset tunduv hinna- langus. Eesti peekoni kõrgema sordi noteering lõdvenes 6 š tsn., langedes seega 76 š-le tsn. Võrreldes m. a. sama ajaga on praegune noteering 11 š madalam, kuid püsib siiski 1937. a. sama aja tasemel. Hinna- langusest jäid puudutamata ainult taani peekon, mis tingitud Taani peekonipakkumise vähenemisest. Seevastu on suurenenud teiste peekonsortide pakkumine, mis põhjustaski tunduvat hinnalangust, kuna ostjad ei taha nii kergelt siirduda taani peekonilt meie peekonisordile.

K. n. maksavad eksporttapamajad peekonsigade eest endiselt järgmisi hindu:

Tapakaalud	I sort	II sort	III sort	IV sort
60 —72 kg	92	87		Siseturu-
55,5—59 „	87	83		hinnad.
72,5—75 „	87	83		
75,5—80 „	83	79		

Elussigade hinnad:

100—120 kg rasked	61 s.	eluskaalu-kg
121—160 „ „	67 „	„ „
üle 160 „ „	61 „	„ „

TAPALOOMADE JA LIHATURG. — CATTLE AND MEAT MARKET.

Veiste pakkumine ja nõudmine keskmine. Hinnad väiksemate pullide ja keskmises rammususes mullikate juures paranesid 1—2 s. Nädala keskmiselt maksus suurmüügil veiseliha:

Suured pullid: rammusad 35—55 s. ja keskmised 52—54 s. kg.

Väiksemad pullid: rammusad 53—55 s., keskmised 51—53 s. ja lahjad 50—52 s. kg. Eluskaalu järgi maksusid pullid vastavalt toodud sortidele: suured 33—31 s. ja väiksemad 27—30—32 s. kg.

Lehma d ja härjad: nuumatud 56—60 s., rammusad 50—55 s., keskmised 43—48 s. ja lahjad 37—43 s. kg, eluskaaluga vastavalt 20—25—31—35 s. kg.

Mullikad: nuumatud 55—60 s., rammusad 52—55 s., keskmised 51—53 s. ja lahjad 40—45 s. kg; eluskaaluga 22—27—31—34 s. kg.

Vasikaturul valitseb juba pühade- eelne elavus. Nädalas turustati üle 3000 va-

sika. Nõudmine rahuldav. Tapetud vasikad ühes naha ja pudemetega maksusid: nuumatud 60—65 s. kg, rammusad 50—55 s., keskmised 51—53 s. ja lahjad 40—45 s. kg, eluskaalu järgi vastavalt sortidele 27—34—38 kuni 45 s. kg.

Lammaste pakkumine väike. Nõudmine keskmine. Tendents püsiv. Tapetud lambad maksusid: rammusad 60—65 s., keskmised 55—60 s. ja lahjad 50—55 s. kg.

Eksportlambaliha noteerimiskomisjoni poolt noteeriti: eksporditava värskelambaliha hinnaks vastavalt headusele 105—110 s. kg, eluskaalu järgi franko saatejaam 44—47 s. kg.

Sigade pakkumine üle keskmise. Nõudmine keskmine. Tendents püsiv. Tapetud sead ühes peade-jalgadega maksusid: noored (tapak. kuni 60 kg) 76—80 s., peekonkaalulised 77—80 s., rasvasead 74—76 s., liha- sead 73—75 s. ja vanad suured emised 65—70 s. kg. Eluskaalu järgi turustati sigu 60—61 s. kg.

TOORNAHKADE TURG. — RAWHIDE MARKET.

Toornahkade turu seisund muutus kindlamaks. Lambanahkade hinnad paranesid viimasel noteeringul 10—25 s. tk-lt. Toornahkade hindade noteerimiskomisjoni koosolekul 29. III s. a. Börsikomitee juures noteeriti toornahkade hinnad franko vastuvõutepunkt 30. III — 9. IV s. a. järgmiselt:

Veisena had, värskelt I sort 70 s., II sort 68 s., ja praaknahad 50 s. kg, soola-

tud nahad I sort 82 s., II sort 74 s. ja praaknahad 60 s. kg. Tendents kindel.

Vasikanahad, kuivad I sort kerged, värskelt kuni 3,5 kg kr. 3,50 tk., II sort värskelt, raskemad kui 3,5 kg ühe kg hind kr. 1.10 ja III sort praaknahad kr. 1.75 tk. Tendents kindel.

Lambanahad I sort OJ kr. 3.35 tk., II sort J kr. 3.— tk., III sort L kr. 2.25 tk.,

IV sort K kr. 1.75 tk. ja V sort praaknahad kr. 0.60 tk. Tendents kindel.

Hobusenahad, I sort soolatud 17 kg. ja üle ning värsked 20 kg ja üle kr. 11.—

tk., II sort soolatud alla 17 kg ja värsked alla 20 kg kr. 8.— tk. ja III sort praaknahad kr. 5.— tk. Tendents kindel.

KANAMUNATURG. — EGG MARKET.

Kanamunaturuseisundi kujunemises avaldus m. n. paranemistendents. Lähenevate pühade tõttu on nõudmine eksport- kui ka importmais suurenenud, mistõttu ka hindade tase paranes. Välisturgudelt saadavate hindade alusel tulnuks meie eksportmunade hinnaks noteerida 53 s. kg. Riiklikult kindlustatud hinna tõttu noteeriti eksport- kui ka siseturumunade hind endine, s. o. vastavalt 90 ja 80 s. kg franko kogumispunkt.

Kanamunade sissevedu Saksa on viimasel ajal näidanud tunduvalt elavnemist ja seda eriti Ungarist, Rumeeniast, Jugoslaaviast, Bulgaariast ja Taanist. Väiksemaid koguseid on saabunud Leedust, Eestist, Soomest ja Iirist. Suurenenud sisseveo tõttu loodetakse Saksa munatarvitust eelolevail pühadel rahuldada.

Kuigi kanamunade toodang kui ka väljavedu Rootsi k. a. on näidanud suurenemist, on viimasel nädalail Rootsi siseturul tunda munade puudust. Seetõttu olevat Rootsi ostnud mune Taanist, muutudes seega teatavas mõttes isegi importmaaks. Viimane asjaolu vähendas taani munade pakkumist Inglises ning soodustas ühtlasi ka hindade paranemist.

Meie kanamunatoodang kui ka väljavedu on k. a. näidanud tõusutendentsi. Kahtlemata on seks suurelt aidanud kaasa soodus ilmastik, kuid ei saa ka eitada töötulemusi kanakasvatuse edendamisel ja talviste tootmiskulude parandamisel.

Tallinnas	11—15	Rakveres	10—12
Tartus	11—13	Pärnus	10—14
Viljandis	12—13	Võrus	10—11
Valgas	10—13		

PIIMATURG. — MILK MARKET.

Piimahind püsib endisel tasemel. Piimahindade noteerimiskomisjon noteeris 3. aprillil s. a. Tallinna kohta järgmised piimahinnad: I valiku rõõskpiim müügil piimakauplustele 12 s. liiter ja müügil piimatööstustele 11 s. liiter. II valiku rõõskpiim müügil piimakauplustele 10 s. l ja müügil piimatööstustele 9 senti liiter. Piimapakkumine ületab veidi nõudmise ja seetõttu talupidajatel tekivad vähemad ülejäägid. Pühadenädalal on loota, et suudetakse lahti saada kõigest piimast, kuid pärast pühi on karta jällegi ülejääke.

Väikemüügil maksus piim piimakauplustes möödunud nädalal senti liiter:

	I valik		II valik	
	pudelites	lahtiselt	pudelites	lahtiselt
Tallinnas	17—18	—	14—15	12
Tartus	16—17	13	—	10
Narvas	15	12	—	10
Pärnus	17—19	13	—	12
Viljandis	15	—	—	11
Valgas	—	—	—	10
Rakveres	15	—	—	11
Võrus	—	—	—	10—11
Paides	—	—	—	10

TERAVILJATURG. — GRAIN MARKET.

Hindade kõvenemine, mida e. n. võis märkida nisuhindade juures, jäi osaliselt seisma ja kaldus mõnedel turgudel langusele. P.-Am. Ühendriiges on nisusaagilootused esimese saagihinnangu järgi küll väiksemad kui aasta varem, kuid teiste eksportmaade suured tagavarad ja paremad kui rahuldavad saagilootused mõjustavad üldiselt hindu laiemas ulatuses. Esimese hinnangu järgi, mida tehti P.-Am. Ühendriiges loodetava nisusaagi koh-

ta, kujuneks suvinisusaak väiksema kasvupinna tõttu 200 milj. buš. ja talinisusaak 485 milj. buš., seega nisu kogusaak 685 milj. buš-le e. a. 930 milj. buš. vastu. Kuid viimasel nädalail valitsenud eriti soodsad kasvutingimused lasevad oletada järgmise hinnangu paranemist, mis ei jäta mõjustamata ka turgu.

Nisuhind näitas väikest tõusu ainult Chicagos, kuna Liverpoolis ja Winnipegis ilm-

nes hindade langus. Liverpoolis langes nisu-hind e. n. 8,60 kr-lt per kv 8,40 kr-le, s. o. 2,3%. Chicagos näitas nisu-hind paarisen-dist tõusu kv-lt, tõustes e. n. 9,58 kr-lt 9,60 kr-le, s. o. 0,2%. Winnipegis langes nädala keskmine hind e. n. 8,61 kr-lt 8,55 kr-le, s. o. 0,7%.

Rukkihindade juures oleme võinud juba mitme nädala jooksul märkida hinnalangust ja samuti ilmnes see ka m. n. M. n. rukki-hind Chicagos langes e. n. 6,39 kr-lt 6,29 kr-le, s. o. 1,6% ja Winnipegis e. n. 6,04 kr-lt 5,98 kr-le, s. o. 1,0. Maisihind, mis kogu aeg näitas langust, jäi piisima e. n. tasemele. Maisihinnaks noteeriti Chicagos m. n. 7,23 kr. nädala keskmiselt.

LINATURG. — FLAX MARKET.

M. n. tekkis enam huvi linaostu vastu ja tehti tehinguid kaunis suuride koguseile. Peamiselt leidsid turustamist need kogused, millised olid juba saadetud Inglisse. Pealeselle müüdi ka meilt ja teisist Balti riigest lina, mille saatmine pidi toimuma võimalikult kohe.

Nüüd on ketrajad teatud määral oma tarvidust suutnud katta ja praegu on olukord linaturul taas võrdlemisi vaikne.

Viimane suur müük Saksa on olukorda Balti riikide linaturul muutnud märksa kindlamaks.

Siseturul on linakokkuost muutunud elavamaks. Petseri kuulaadale toodi 3. IV 30 000 kg (3 vagunit) lina, mis müüdi hinnaga keskmiselt kr. 1.30 R-sordi kg-lt. Linalaat võrdlemisi hilise aja kohta oli küllalt elav, mis on osalt seletatav ka lihavõtetepühade-eelse ajaga, mil püüti turustada viimased linatagavarad. Ka linaharimiseks oli ilmastik soodus.

Sisemaa-linnade turgudel hindades ei olnud erilisi muudatusi harilikul toit- ja söötviljal, kuna viimaste kõrval on kevade saabumisega tulnud müügile ka seemnevili, mille kohta aga hinnad ei ole veel kujunenud kindlaiks ja kannavad väga juhuslikku ilmet.

Harilik toit- ja söötvili maksus linnade turgudel.

	Rukis	Nisu	Oder	Kaer	Rukki-jahu	Nisu-jahu
Tartus . . .	16-16½	21-23	15-16	10-11	17-18	27-35
Narvas . . .	16-17	26-28	16-18	12-14	18-19	26-30
Rakveres . .	16-16½	20-21	13½-14½	10-11	18-19	28-30
Paides . . .	15	19	15	11	18½	23-28
Viljandis . .	16-17	20-22	13-15	10-11	18-19	25-30
Pärnus . . .	16-17	20-22	13-16	11-14	18-21	25-28
Valgas . . .	17	22	16	10-12	17-18	26-27

Veel turustamata linatagavara hinnatakse Võru- ja Petserimaal ainult 10%-le koguloodangust.

Linakasvupinna kujunemise kohta Balti riiges ei ole veel täit selgust, kuid arvatakse siiski teatud linakasvupinna tõusu.

Linahindade noteerimiskomisjoni koosolekul 31. III 39 Tallinna Börsil noteeriti lina kokkuostuhinnad riiklike standardsortide alusel franko kokkuostja ladu kg-lt s:

	Võru- ja Petserimaal	Mujal Eestis
R	138	131
HD	124	122
D	115	113
OD	106	104
LOD	97	95
H	88	86
Takk I sort		86
" II "		76
" III "		66
Ehitustakk		15-20

Tendents püsiv.

KARTULITURG. — POTATO MARKET.

M. n. jätkus Tallinna ladudes kiire kartulite sortimine. Lisaks ladudesolevale tagavarale toodi veel maalt juurde värsket kaupa 16 vagunit.

K. n. esimesil päevil algas kartulite laadimine. Kogusummas saadeti välja 13 850 kv, sellest oli mõni sada kotti veel seemnekartuleid.

Eldasise kartulite väljaveo kohta ei ole praegu kindlat teada.

Lootus on saata kartuleid Soome ja Rootsi turule. Sinna õnnestub loodetavasti läkitada mõnesid saadetisi. Ramdades alustatakse juba ettevalmistustega kartulite kokkuvõtmiseks.

Tõöstuskartuleid tarvitavad veel piiritus-

vabrikud, milledest juba pooled on lõpetanud tegevuse.

Kartulihindade noteerimiskomisjoni koosolekul 3. IV 39 noteeriti järgmised hinnad:

KALATURG. — FISH MARKET.

Kuigi m. n. paiguti valitsesid kalastamiseks ebasoodsad ilmastikuolud, kujunes kalasaak siiski võrdlemisi rahuldavaks, mistõttu värske kala väljavedu arenes hoogsalt.

Et pühade lähenemise tõttu välismaal oli meie kalale nõudmine suurem pakkumisest, näitasid kalahinnad rannikul ekspordiride omavahelise võistluse tõttu tunduvalt tõusu.

Nädala kestel veeti välja kala ja kala-kaupa 48 160 kg, sellest koha 5410 kg, latikat 26 750 kg, haugi 7 350 kg, ahvenat 8 230 kg ning kalakonserve (õlisprotte) 420 kg.

Koha läks Rootsi 3 040 kg, Poola 1 450 kg ning Soome ja Šveitsi 920 kg. Väljaveetud koguse moodustas Pärnu lahe koha 3 400 kg ja Peipsi toodangust 2 010 kg. Kalureile maksti rannikul 110 s. kg.

Latikat eksporditi Soome 12 600 kg ja Poola 14 150 kg. Latikast maksti rannikul 42—45 s. kg.

Haugi veeti Poola 6 350 kg, ülejäänud osa väikeses koguses Soome, Rootsi ja Šveitsi.

Rannikul maksti 50—55 s. kg. Latikas ja haug peamiselt olid sisevete toodangust.

Ahvenat eksporditi Soome 8 080 kg ja Šveitsi 150 kg. Ahven peamiselt Pärnu lahe toodangust. Rannikul maksti 25 s. kg.

Siseturu-kalakaubanduses valitses keskmine elavus. Et m. n. toodangust läks suurem osa välismaale, jäi siseturule värske kala müügile vähe, mistõttu müügihinnad, ka tavalisil kalasortidel, püsisid võrdlemisi kõrged. Parima valikuga ahvenat müüdi kuni 60 s. kg; latikat kuni 70 s. kg. Koha ja haugi müügil vähe. Koha I valik kuni 150 s. kg, haug kuni 75 s. kg, üksikül juhul koguni 80 s. kg.

Meretinti müügil väikesel kogusel hinnaga 40—45 s. kg. Järvetinti müüdi Tartus 25 s. kg.

Räime- ja kilukaubanduses valitses kalasaagi vähesuse tõttu vaiksem te-

1. Söögikartul raudteejaamades kr. 3,20—3,30 kv.

2. Tööstuskartul: tärklisvabrikuis 13—16 s. tärklise-kg ehk kr. 2.60—3.20 kv. Tendents püsiv.

gevus. Ainult Narva lahes kujunes räime-toodang veidi paremaks; päevas keskmiselt 2000 kg. Rannikul maksti kalureile 10—15 s. kg. Osa toodangust realiseeriti Narvaturul 18—25 s. kg, osa läks sisevetele, Tartu ja Tallinna turule, kus neid müüdi 25—35 s. kg.

Kilu tuli müügile ainult lähemaist rannadest koormatega. Tallinna turul müüdi 30—32 s. kg.

Turski endiselt rohkesti. Tallinna kalasadama kaudu tuli müügile päevas 5000—8000 kg, pealeselle veel koormatega. Kalasadamas maksti 6—8 s. kg, ühel päeval ka kuni 12 s. kg. Turul püsis müügihind vastavalt 8—15 s. kg ja lõigatult 12—18 s. kg.

Kalakaubanduse noteerimiskomisjoni koosolekul 3. aprillil s. a. noteeriti järgmised värskekala kokkuostuhinnad.

Koha, värske ekspordikõlblik 110 s. kg fr. rannik.

Haug, värske ekspordikõlblik valik 1—3 kg 50 s. kg fr. rannik.

Latikas, värske ekspordikõlblik valik: alates 800 g 43 s. kg franko rannik.

Tendents: kindel.

Tähtsamate kalaliikide turuhinnad s. kg:

	Tallinnas 1. IV	Tartus 1. IV	Narvas 31. III
Koha, värske I valik . . .	120—150	100—130	120
" " II " . . .	100—120	—	—
Siig, värske	120—150	—	—
Haug, "	50—75	50—70	50—60
Latikas, "	35—70	25—60	20—50
Ahven, " mere	35—60	—	—
" " järve	20—40	8—40	20—40
Vimb, "	50—60	—	—
Särg, "	30—35	18—20	—
Kiisk, "	40—50	15—20	—
Luts, "	50—55	25—35	40
Meretint, "	40—45	40—45	—
Järvetint, "	—	25	—
Räim, "	32—35	25—35	18—25
Kilu, "	30—32	—	—
Tursk, "	12—18	18	15

VÄLISMINISTEERIUMI VÄLISKAUBANDUSE OSAKONNA TEATED

HOLLAND.

Maakrediidi korralduse kujunemine Hollandis.

Regulation of Agricultural Credit in Netherlands.

Madalmais soodustab maaparandus- ja põllumajanduslaene andvate rahaasutiste asutamist valitsus, andes seks toetusi. Selleks, et kindlustada maakrediidi korraldust vastastikkuse alusel, loodi peatselt pärast kohalike põllutöörahaasutiste ellukutumist kaks suurt keskpanka „Raiffeiseni Keskkoperatiiv Pank“ (Coöperatieve Centrale Raiffeisen Bank) Utrechtis ja „Maalaenu Keskpank“ (Centrale Boerenleenbank) Eindhovenis. Nende võimsate krediidiorganisatsioonidega liitusid hiljem kõik kohapealsed maapangad.

Mainitud keskpankade asutamine toimus samuti valitsuse toetusel. Algul jättis valitsus endale õiguse kontrollida ja saneerida liitunud panku. 1915. a. kustutati riigieelarves vastav summa.

Rahaasutisi loodi üle maa põllutöökreidiidid korraldamiseks, kuid neil ei olnud võimalik anda pikaajalisi maaparanduslaene. Selliste laenude andmiseks asutati rahaasutised nagu: „Põllumeeste Hüpoteeği Pank“ (Boerenhypotheekbank) Eindhovenis, „Madalmaade Põllutööpank“ (Nederlandsche Landbouwbank) Amsterdamis ja „Maakrediidi Kooperatiivpank“ (Coöperatieve Grondkapitaalbank) Utrechtis, millised töötasid ühistegelikul alusel. Mitteühistegelikud rahaasutised andsid hüpoteeğilaenu tähtsuse järjekorras: 1) eraisikuile, 2) pankadele, kindlustusseltsidele, pensionikassadele, 3) ühistegelikele põllutööpankadele ja 4) hüpoteeğipankadele.

Nimetatud laene anti peamiselt määramata ajaks 3-kuise ülesütlemisega. Laenude sissenõudmist kohtu teel tuli ette harva.

Üldiselt olid laenuitingimused järgmised: 1) võlaprotsendi mittetasumise korral laenuusaldajal oli õigus kohe esitada nõudmist võlatagatise suhtes, 2) piirata maaomaniku õigust üürida välja panditud varandust. Hüpoteeğipankades, milliste tegevuskapital koosneb osakapitalist, arvatud juurde protsendid, ja emiteeritud pantkirjadest. Osakapital moodustab minimaalse osa võrreldes pantkirjade emissioonist saadud summadega.

Majanduskriisiaastail oli valitsus sunnitud võtma tarvitusele järgmised erikorraldused:

A. Rendilepingute kriisiseadus 1932. a., milline nägi ette, et kui rentnik, kes oli sõlminud rendilepingu enne 1. I 31, ei suuda erakorraliste raskuste tõttu tasuda kokkuleppega määratud rendiraha, võib ta igal ajal esitada nõudepalve vastavale rahukohtunikule täielikuks või osaliseks maksukohustusest vastastamiseks kättejõudnud maksutähtpäeval.

B. Hüpoteeğivõla tasumise kriisiseadus 1936. a. Võlgnik, kelle kinnisvarad on kooramatud hüpoteeğiga, võib esitada nõudekirja vastavale rahukohtunikule, paludes lükata edasi oma maksukohustuse üldsumma tasumist, millele hüpoteeğ on antud välja.

Selle seaduse rakendusse puutuvad andmed avaldatakse järjekindlalt statistika keskbüroo igakuisis bulletäänes.

C. Hüpoteeğikomisjoni otsused. Hüpoteeğivõlgnik, kelle kinnisvara ähvardab ühe või mitme võlausaldaja poolt esitatud kohtulik nõue või maksujõuetuks tunnustamine, võib teha esitise majandusministrile, paludes otsustada kinnisvaramüügi korral, et selle tulevasilt omanikelt võetakse õigus võtta osa kriisiseadusega loodud organisatsioonest, ning saada osa sellega seosesolevaid soodustusi, või kui nad juba kuuluvad mõnda sellisesse organisatsiooni, siis tühistatagu nende õigused. Palve saadab minister selgitamiseks sellekohasesse hüpoteeğikomisjoni.

Korralduse eesmärgiks on alandada kinnisvara müügiväärtust, et hüpoteeği usaldaja ei hakkaks kasutama oma nõudeõigust, millega takistati paljude kinnisvarade müüke. Teisalt tuli aga ette, et avalike oksjonite asemel leidsid aset nn. vaiksed müügid, kusjuures talu läks üle võlausaldajale, kuna endine omanik töötab seal nüüd rentnikuna.

Nimetatud kriisiseaduste kõrval on nähtud ette erikord väikemaapidajate suhtes, kellele valduses on suur osa maast. 1938. a. ilmus Algemeene Landsdrukkerij kirjastusel Haagis „Aruanne väikemaapidajate sotsiaalsest ja

majanduslikust seisundist Madalmaais“ (Rapport over den sociaal-economischen toestand der kleine boerenbedrijven in Nederland). Pealeselle ilmus sama ainet käsitlev „Väikemaapidajate abistamine“ (Hulpverlening aan kleine grond gebruikers) firma N. Samson à Alphen sur le Rhin, väljaandel. Mõlemas väljaandes võib leida väikemaapidajate ja aiandusettevõtete suhtes kehtimapaandud määrusi ja erikorraldusi, milliseist osa kehtib praegugi.

Seega on võimalik reguleerida aianduskäitistil lasuvaid võlakohustusi (hüpoteeke, krediite ja jooksvaid laene). Korralduse eesmärgiks on lähendada võlgnikke ja võlausaldajaid. Kohalikud komisjonid, kuhu kuuluvad aedsaaduste tootjate, müüjate ja põllumajanduslaenuandjate asutiste, esindajad, uurivad tootjate ja turuseisundit ning jälgivad nende läbirääkimisi võlausaldajatega. Komisjoni tegevust abistab vastava ringkonna aianduse riigikonsulent (rijkstuinbouwconsulent), kes kuulub ka komisjoni. Sellise koostöö korraldusega tagatakse igasugune lähkuminekute kõrvaldamine, millede all tootmine võiks kannatada. Komisjon esineb majandusministrile igasuguse abistamise (ka natuuras) kui ka tarbe korral tootmise piiramist puudutavate ettepanekutega, et kindlustada turgu aedsaa-

dusile. Kui ettevõtjal puuduvad ainelised võimalused tarviliseks osutuva toodangu edendamiseks, esitab kohalik komisjon palve valitsusele võtta oma kanda vajalike tööde ja materjali muretsemisega seosesolevad kulud.

Seks, et asjatundlikult ja erapooletult informeerida valitsust neis küsimusis, rakendati tööle riiklik aiandusamet (rijksbuinbouwvoorlichtingsdienst). Viimase tegevus korraldati järgmiselt: kui kohalikule komisjonile tootja esitab abipalve, on vastaval konsulendil juba andmeid käitise kohta, mida ta isiklikult vaatab üle ja koostab lühema aja jooksul aruande selle seisundist — kuidas käitis on korraldatud, kas abi on tarvilik ja otstarbekohane, millisel kujul (väetist, seemnevilja jne.) ja kui suurte kuludega see abi on seotud. Aruandes võib konsulent puudutada, näiteks, ka laduruumide, aitade, kasvahoone kütte jne. seisundit ning teha parandusettepanekuid ühes kulude eelarvega.

Konsulendi aruanne läheb läbivaatamiseks kohalikule komisjonile, kes arvestades tootja ainelist seisundit kui ka konsulendi ettepanekuid, töötab välja ettevõtte saneerimiskava, mille põhjal ta alustab läbirääkimisi võlausaldajatega. Kui komisjoni läbirääkimised ei anna soovitud tulemusi, läkitab komisjon abipalve otsustamiseks edasi valitsusele.

Madalmaade-Saksa kaubandusleping. — *German-Netherlands' Trade Agreement.*

Madalmaade-Saksa uus kaubandusleping on sõlmitud kehtivusega kuni 31. XII 40 ja sisaldab esmakordselt Madalmaade suhtes lepingulisi tollimääri. Saksa omalt poolt kaotas rea Madalmaale antud tollisoodustusi — kartuleile, tomateile, kunstsarvele jne. ja kõrgendas mõningate kaupade lepingutolli. Erikohtulepetega on korraldatud saksa kaupadele Madalmaade poolt antud sisseveokontingendid, kusjuures mõningaid kontingente on suurendatud ja nähtud ette uued kontingendid endisest Austriast ja Sudeedimaalt pärinevatele kaupadele. Samuti on arvestatud Madalmaale antud kunsti- ja kunstiõlõngade kontingendi määramisel Sudeedimaad. Mõningaid muudatusi on võetud ette saksa klaaskaupade sisseveo kontingentides Madalmaade klaasitööstuse kaitseks, kuna Saksa

klaasitööstuse võistlusvõime on tublisti kasvanud Sudeedimaa klaasitööstuse arvel. Muutmatuna on jäänud kivisõe sisse- ja väljaveokontingendid.

Seoses kaubandusläbirääkimistega korraldati ka mõningaid küsimusi maksekontingentide alal. Nii määrati kindlaks sept. 1938 kuuele kuuele määratud maksekontingentide asemele uued maksekontingendid kolmele kuuele, nii et juuni algul on sel alal oodata uusi läbirääkimisi. Läbirääkimisel selgitati Saksale passiivse kliiringsaldo tekkimise põhjusi ja leiti neid peituvat mitte niivõrd vastastikusel kaubavahetuses kui Madalmaade mitmesuguste jõudluste kasutamise suurenemises Saksa poolt. Nii olevat suurenenud Saksa praht Madalmaade Reini kui ka merelaevanduses.

INGLISE.**Briti väliskaubandus k. a. veebruaris.***British Foreign Trade in February 1939.*

K. a. veebr. veeti Inglisse kaupu £ 65 516 000 väärtuses m. a. £ 75 794 000 vastu samal kuul. Seega langes sissevedu k. a. veebr. 13,4%.

Väljavedu oli samal kuul £ 38 052 000 m. a. £ 37 559 000 vastu, tõus 1,3%. Reeks-

port oli k. a. veebr. £ 4 772 000 võrreldes £ 5 528 000 e. a., langus seega reekspordis 14%.

Briti kaubandusbilanss näitas k. a. veebr. e. a-ga võrreldes tunduvat paranemist.

POOLA. Poola majanduslepe Itaaliaga. — Polish-Italian Economic Agreement.

16. III 39 sõlmiti Roomas Poola-Itaalia majandus- ja turismilepped. Kaubavahetus teostub arvete vastastikuse õiendamise teel. Kaubavahetuse ülemmäär 1939. a. fikseeriti kliiringkomisjoni poolt 25% kõrgemalt kui m. a. Poola väljavedu Itaaliasse koosneb peamiselt põllundustootest, metsamaterjalist ja valmissaadusist. Itaalia ekspordib Poola puu-

vilju, tööstustooraineid, tinaärtse, nahku ja tööstussaadusi. Poola kivisöe väljavedu Itaaliasse korraldati erilepinguga. Poola väljaveo ülejääki kasustatakse Poola turismi kulude kandmiseks Itaalias. Samal ajal sõlmitud turismilepe korraldab turismi üksikasju 1939. a. ning hõlbustab poolakate õppimisvõimalusi Itaalia õppeasutis.

PALESTIINA. Sidrunite, apelsinide ja grape-fruit'i eksport Palestiinast.*Exports of Lemons, Oranges and Grapefruit from Palestine.*

Sidrunite, apelsinide ja grape-fruit'i tänavust eksporti arvestatakse umbes 13,5 milj. kastile.

Kuni 7. III eksporditi 10 491 711 kasti, sellest 9 185 756 kasti apelsine, 1 168 797 kasti grape-fruit'i ja 118 236 kasti sidruneid. Eel-

misel hooajal eksporditi 7,8 milj. kasti, millest 7,6 milj. kasti apelsine, 1,1 milj. kasti grape-fruit'i. 1939/40. a. hooajaks arvestatakse Hispaania tugevamat võistlust. Hispaania eksport oli viimaseil aastail tunduvalt vähenenud.

TÜRGI. Rahvusvaheline mess Izmiris. — International Fair in Izmir.

K. a. peetakse Izmiris IX. rahvusvaheline mess 20. aug. 20. sept., millest Türgi valitsus on palunud ametlikult võtma osa ka Eesti valitsust. Esinemine eesti kaupadega Izmiri messil soodustaks Eesti ja Türgi vahelist kaubavahetust, ning aitaks tutvustada eesti kaupu ka Balkani riikide ja Lähis-Ida äriiringkonnile.

Türgi valitsuse vastava otsuse kohaselt toimub messil väljapandavate kaupade ja messi kestusel müüdavate kaupade sissevedu üldiste sisseveotingimuste alusel. Kaupu, millised ei allu üldisele sisseveokorraldusele, võidakse küll messile panna välja, kuid mitte importida. Edasi otsustati anda 100 000 türgi naela vabu deviise maksmiseks messil müüdavate ja imporditavate kaupade eest. Nimeetatud summa ositatakse messikomitee poolt

valitsuse esindaja nõusolekul messil esinejate vahel vastavalt nende osavõtu ulatusele ja väljapandud kaupade päritolule ning laadile. Ühele messil esinejale langev osa ei või tõusta sealjuures üle 2000 türgi naela. Rida kaupu ei kasusta neid soodustusi, nimelt kaubad, millised pärinevad riigest, kelledega Türgil on aktiivne kliiringsaldo. Samuti kaubad, millised pärinevad riigest, kelledega Türgil on sõlmitud kliiringlepped, millised sisaldavad sisseveetavate messikaupade eest vabades deviisides maksmist korraldavat üldist klauslit.

„Svenska Orient Linien“ on lubanud tasuta transportida messil väljapandavaid kaupu Izmiri, ja juhul, kui neid ei suudeta messil realiseerida, ka nende kaupade tasuta tagasiveo päritolumaale.

SAKSA.**Saksa-end. Austria vahelise tollipiiri kaotamine.***Abolition of Former German-Austrian Frontier Customs.*

Saksa poolt teatakse ametlikult, et tollipiir mõlema maa-ala vahel kaob 1. IV dise Austria liitmisel Saksaga püsimajäänud 1939. a.

SOOME.**Majandusdelegatsioon P.-Am. Ühendriiges.***Finnish Economic Delegation to U. S. A.*

Soome osavõtt New-Yorgi maailmanäitusest on mõeldud peamiselt Soome tutvustamiseks turismimaana. Kuid samal ajal siirdub Ühendriigesse 30-liikmeline Soome majandusdelegatsioon eksport-, import-, pangandus- ja laevandusringkonnist, kelle ülesandeks on luua isiklikku kontakti Ameerika ja Soome majandusringkondade vahel. Soome

ja Ühendriige kaubavahetus viimaseil aastail arenes normaalselt tõususuunas. Import Ühendriigest oli 1938. a. 893,5 milj. Smk., eksport Ühendriigesse samal aastal — 776,1 milj. Smk. Kuid 1936. a. ekspordi ülekäulule 69,5 milj. Smk. vastab 1938. a. sisseveo ülekäal 117,4 milj. Smk. Põhjuseks on paberiturustamisvõimaluste tagasimineku.

Soome uus vineeritööstus. —*New Plywood Industry in Finland.*

Mikkelin Puutavara OY. kavatses k. a. jooksul Mikkelis ehitada uue vineeritööstuse

eeldusel, et linn ehitaks raudtee tööstuse asukohani. Linn nõustus selle ettepanekuga.

LÄTI.**Riia linnale uusi autobusi. —***New Busses for Riga.*

Riia linna liiklemisamet andis riiklikule tööstus a.-s. Vairogs'ile tellimuse 70 autobuse karosserii ehitamiseks. Vastavad šas-

siid on ostetud Inglisest. Valmisautobused tulevad anda üle 1939. a. jooksul, kuna Riia linn võtab üle uusi linna autobuseliine.

SVEITS.**Masinate väljaveotolli kaotamine Šveitsis.***Abolition of Export Duty on Machinery in Switzerland.*

Berni liiduvalitsuse otsusega kaotati arvates 1. III s. a. väljaveotoll 800 šv. frangi suuruses pro 100 kg br. puuvillariide tarvitatud kudumistekedele-masinaile ja nende osadele.

See keelutoll pandi kehtima 1932. a. seks,

et piirata tollal majanduskriisi tõttu seisumajäänud šveitsi puuvillariidevabrikute seadiste müümist välismaale ja takistada seega võistlevate tööstuste tekkimist või laiendamist teisis maisis.

Šveitsi sisse- ja väljavedu üle Saksa meresadamate.*Imports and Exports Through German Sea Harbours.*

Saksa riigiraudteede transiit-eritariif SD2, millega kindlustatakse igasugu kaupadele alandatud tariifid šveitsi piirist ja šveitsi piirile Saksa meresadamateni, ilmub

1. IV 39 uues väljaandes. Sellega kaotab keh-tivuse 1. VII 38. a. väljaanne. Muudatused on tingitud tariifilisist muudatusist paralleel-seil Prantsuse raudteil.

KREEKA**Kartulikasvatuse järsk tõus Kreekas.***Increase in Potato Production in Greece.*

Põlluminister pöördus ringkirjaga temast sõltuvate ametiasutiste poole, milles ta nõuab kartulikasvatuse intensiiveerimist.

Kartulisaak tõusis 1927. a. 35 000 tn-lt 193 000 tn-le 1937. a. Kartulisaagi suurendamisega loodetakse vähendada teraviljatarvitust.